

Οι ασύνοδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες χρειάζονται τη δέσμευσή μας για τα δικαιώματά τους
www.unhcr.gr

Άρθρο του Βασίλη Πανταζή, επίκουρου καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, που δημοσιεύεται με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου). Μεταξύ ομάδων ανθρώπων που έχουν βιώσει τις τραγικές συνέπειες του πολέμου και των εμφυλίων [...]

Οι ασύνοδευτοι ανήλικοι πρόσφυγες χρειάζονται τη δέσμευσή μας για τα δικαιώματά τους

Άρθρο του Βασίλη Πανταζή, επίκουρου καθηγητή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, που δημοσιεύεται με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα του Παιδιού (20 Νοεμβρίου).

Μεταξύ ομάδων ανθρώπων που έχουν βιώσει τις τραγικές συνέπειες του πολέμου και των εμφυλίων αναταραχών, την προσφυγιά, την απώλεια της οικογένειας και του οικείου περιβάλλοντος συμπεριλαμβάνονται και παιδιά. Χιλιάδες ανήλικοι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους, αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον, μια καλύτερη ζωή.

Όπως οι ενήλικες πρόσφυγες έτσι και αυτά τα παιδιά αντιμετωπίζουν όχι μόνο το δύσκολο δρόμο της προσφυγιάς αλλά πρέπει επίσης να αντεπεξέλθουν επιβαρύνσεις που συνδέονται με τη σωματική και ψυχική τους υγεία και επηρεάζουν τη διαδικασία της ωρίμανσης και την πορεία της ενηλικίωσής τους. Στις χώρες υποδοχής τα παιδιά πρόσφυγες βιώνουν συνήθως κοινωνικό αποκλεισμό, διακρίσεις και περιθωριοποίηση. Για να ενταχθούν στη χώρα υποδοχής χρειάζονται περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη ομάδα για όλες τις πτυχές της ταυτότητας και της ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους υποστηρικτικό και ενθαρρυντικό δομικά και λειτουργικά κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο να αναγνωρίζονται και να λαμβάνονται υπόψη τα ατομικά χαρακτηριστικά τους. Στην περίπτωση που ένα τέτοιο περιβάλλον μερικώς ή ολικώς δεν είναι διαθέσιμο, οδηγούνται αυτά τα παιδιά σε μια πολύ δυσμενή κατάσταση.

Αν σε αυτό το κείμενο γίνεται λόγος για παιδιά πρόσφυγες και όχι, σε αντίθεση με την κοινή γλωσσική χρήση, για «ασύνοδευτους ανήλικες πρόσφυγες», πρέπει να καταστεί σαφές ότι τα παιδιά τα «ίδια» είναι πρόσφυγες, είναι αναπτυσσόμενα άτομα που προσπαθούν αυτόνομα να διαμορφώσουν τη ζωή τους. Με το να δίνεται έμφαση στην ιδιότητά τους ως «Παιδί», είναι προφανές ότι τα παιδιά πρόσφυγες είναι παιδιά, γεγονός, το οποίο μεταξύ των άλλων στον πολιτικό διάλογο πολύ λίγο λαμβάνεται υπόψη.

Η σημασία της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού για τα δικαιώματα των παιδιών προσφύγων

Το άρθρο 3 της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ (1989) αναφέρει ότι σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, ιδρύματα κοινωνικής πρόνοιας είτε από δικαστήρια, διοικητικές αρχές ή νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3 παρ.1). Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα (άρθρο 3 παρ.2). Το άρθρο αυτό έχει κεντρική θέση και θεωρείται κατευθυντήρια αρχή της Διεθνούς Σύμβασης. Βασικό μέλημα της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού είναι να αναγνωρίσει και να ενισχύσει τα ατομικά δικαιώματα των παιδιών.

Η διασφάλιση του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού για την ευημερία του έχει για το παρόν και το μέλλον των «αλλοδαπών παιδιών» ζωτική σημασία, διότι αυτά λόγω της νομοθεσίας περί «αλλοδαπών» καθώς και του νομικού καθεστώτος έναντι των ντόπιων παιδιών βρίσκονται συχνά σε πολύ ευάλωτη θέση. Γι αυτό θα πρέπει καταρχήν να μελετηθεί η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού σχετικά με τα «αλλοδαπά παιδιά», ανεξάρτητα από το καθεστώς διαμονής τους.

Η ΣΔΠ περιλαμβάνει πολλά περαιτέρω σημαντικά δικαιώματα, τα οποία για τα «αλλοδαπά παιδιά» είναι ιδιαίτερης σημασίας, ιδίως μέτρα προστασίας σχετικά με τα παιδιά πρόσφυγες (άρθρο 22), καθώς και αναφορές για την οικογενειακή επανένωση (άρθρο 10), το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης της γνώμης (άρθρο 12), το δικαίωμα να απολαμβάνει το παιδί το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας (άρθρο 24), και – αυτό είναι σημαντικό για τους ασυνόδευτους ανηλίκους – η προστασία για τα παιδιά που στερούνται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό τους περιβάλλον (άρθρο 20).

Το βέλτιστο συμφέρον των παιδιών στην πράξη

Η πραγματικότητα της διαδικασίας εισόδου και η επακόλουθη αντιμετώπιση των παιδιών προσφύγων που έχουν λάβει κάποιο είδος άδειας παραμονής στην Ελλάδα, δεν βασίζεται σε συλλογισμούς όπου το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού αποτελεί προτεραιότητα, αλλά σε μεγάλο βαθμό στην προφύλαξη και την αποτροπή. Η διαδικασία αυτή ισχύει επίσης για τις κοινές προσπάθειες των ευρωπαϊκών χωρών, να συλλαμβάνουν παιδιά στα σύνορα, συχνά δεκαπέντε έως δεκαεπτά χρονών (και επίσης μεγαλύτερους εφήβους), με μεθόδους που αυξάνουν περισσότερο τον κίνδυνο για τη ζωή των προσφύγων και των μεταναστών.

Για την αιτιολόγηση της αυστηρής φύλαξης των παιδιών αυτών αναφέρεται το επιχείρημα ότι δεν πρόκειται για πρόσφυγες που εγκαταλείπουν λόγω κινδύνου και διώξεων τη χώρα τους αλλά για οικονομικούς «παράνομους» μετανάστες. Δεδομένο είναι ότι το άρθρο 22 επικεντρώνεται σε παιδιά πρόσφυγες. Το άρθρο 3 αναφέρει βέβαια το δικαίωμα για το βέλτιστο συμφέρον όλων των παιδιών, χωρίς καμία περιοριστική προϋπόθεση. Ειδικά όσον αφορά στα παιδιά η παραπάνω στάση των χωρών υποδοχής παραβλέπει τη διάκριση μεταξύ των προσφύγων που εγκαταλείπουν τη χώρα τους λόγω πολέμου, πολιτικών διώξεων ή εθνοτικών εκκαθαρίσεων και των μεταναστών που αναζητούν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Από τη σκοπιά του άρθρου 3 είναι άνευ σημασίας η διάκριση, διότι η Σύμβαση είναι εμπνευσμένη από την επιθυμία να διασφαλιστεί το βέλτιστο συμφέρον όλων των παιδιών.

Τα δικαιώματα του παιδιού είναι δικαιώματα όλων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών προσφύγων, τα οποία μακριά από τη χώρα προέλευσής τους, τη γλωσσική τους ομάδα και τον πολιτισμό τους πρέπει να βρουν το δρόμο τους. Επειδή τα παιδιά αυτά είναι περισσότερο εξαρτώμενα, θα πρέπει να εγγυάται η ευημερία τους, να ακούγεται η φωνή τους και να ενθαρρύνεται η ανάπτυξή τους. Χρειάζονται την εμπιστοσύνη μας και τη δέσμευσή μας για τα δικαιώματά τους.

*Οι απόψεις που εκφράζονται στο άρθρο είναι του συγγραφέα και δεν αντανakλούν κατ' ανάγκη την επίσημη άποψη της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.